

Laffe wetgeving

In de Tweede Kamer is veel gediscussieerd over het recht op collectieve waardeoverdracht. Daar vond men dat het recht op collectieve waardeoverdracht in de Pensioenwet moest worden opgenomen. Maar minister Donner was van mening dat dit aan de markt moest worden overgelaten. Uiteindelijk is een laf compromis tot stand gekomen. Aan art. 25, lid 1, onder h is de volgende zinsnede toegevoegd: 'De regeling kan geen uitsluiting van collectieve waardeoverdracht inhouden.'

Roel Veugelers

Mr. R.J.G. Veugelers is pensioenadvocaat bij Bergamin & Gielink Pensioenrechtadvies te Rotterdam

Pensioen is een complexe materie. Daarvoor zijn een paar eenvoudige oorzaken. Bij pensioen zijn altijd drie partijen betrokken: een werkgever, een werknemer en een pensioenuitvoerder. Tussen deze drie partijen moet een evenwichtige verdeling worden gemaakt van verplichtingen, verantwoordelijkheden en rechten. Daarnaast is pensioen complex omdat een systeem moet worden opgezet waarbij veertig jaar lang premies worden belegd om voor de twintig daaropvolgende jaren een reëel pensioen beschikbaar te hebben.

Bij een dergelijke complexe materie is het van belang dat alle betrokken spelers op een adequate wijze hun taak vervullen. De wetgever dient het principiële (wetgevings)kader te scheppen: wie mag een pensioenregeling uitvoeren, welke bescherming heeft een werknemer, welke verplichtingen heeft een werkgever en wie houdt toezicht? De partijen – werkgever, werknemer en pensioenuitvoerder – dienen ervoor te zorgen dat pensioenregelingen binnen het wettelijk kader worden uitgevoerd. Ze dienen deze taak serieus te nemen. Als ze zelf niet de manskraft hebben om vast te stellen of een en ander past binnen het wettelijk kader, moeten ze ervoor zorgen dat ze daarbij hulp krijgen van externe adviseurs, zoals advocaten, actuarissen en accountants. De toezichthouder ten slotte dient erop toe te zien dat een en ander daadwerkelijk binnen genoemd wettelijk kader plaatsvindt.

De vraag nu of een werkgever recht heeft op een collectieve waardeoverdracht, is naar mijn mening een zeer principiële. Deze houdt immers verband met de vraag of pensioen moet worden beschouwd

als een vorm van sparen of als een vorm van verzekeren. Als pensioen wordt beschouwd als een vorm van sparen, dient een recht op collectieve waardeoverdracht te bestaan. Het moet immers mogelijk zijn om je eigen spaarpot mee te nemen naar een andere plek. Maar als pensioen wordt beschouwd als een vorm van verzekeren, is een collectieve waardeoverdracht veel minder voor de hand liggend. Bij verzekeren betaal je een premie, in ruil waarvoor de verzekeraar dekking biedt voor de verzekerde gebeurtenis. Je hebt dan in principe niet het recht om de onderliggende spaarpot mee te nemen.

Bij pensioen gaat het zoals gezegd altijd om lange periodes en doorgaans over grote sommen geld. Daardoor kan bewust of onbewust het effect ontstaan dat het voor een werkgever in de praktijk niet mogelijk is om over te stappen naar een andere pensioenuitvoerder. Dit kan als een belemmering van een adequate pensioenmarkt worden beschouwd. In dat kader zal de principiële vraag moeten worden gesteld of het voor de werking van een adequate pensioenmarkt wenselijk of noodzakelijk is dat voor werkgevers de reële mogelijkheid bestaat om een contract met de pensioenuitvoerder te beëindigen, inclusief een recht op collectieve waardeoverdracht.

In art. 25, lid 1, onder h, laatste zin PW wordt geen principiële keuze gemaakt ten aanzien van collectieve waardeoverdracht. Er staat uitsluitend dat de regeling 'geen uitsluiting' van collectieve waardeoverdracht kan inhouden. Als een werkgever een verzekeringscontract krijgt voorgelegd waarin geen regeling is opgenomen met betrekking tot collectieve waardeoverdracht, voldoet die overeenkomst volledig aan de wet. Er staat immers niet dat collectieve waardeoverdracht is uitgesloten.

Heeft deze werkgever nu recht op een collectieve waardeoverdracht? Dat is onduidelijk. Hij kan natuurlijk stellen dat het de bedoeling van de wetgever is geweest dat hij dat recht zou hebben. Vervolgens rijst de vraag op welke wijze de waarde van deze collectieve waardeoverdracht moet worden berekend. Daarover is immers niets vastgelegd. Elke pensioenadviseur die wordt gevraagd om dan maar in goed overleg een redelijke waarde voor die overdracht vast te stellen, zal constateren dat dat bijna onmogelijk is. Daarbij spelen zoveel factoren een rol dat het zeer moeilijk is om daarover bij het einde van het contract overstemming te bereiken. Met name vanwege het feit dat de belangen van partijen bij dat einde veel verder uiteenlopen dan bij het begin van de overeenkomst. Als partijen bij het einde geen overeenstemming kunnen bereiken over de waarde van de collectieve waardeoverdracht, en de verzekeringsovereenkomst geen enkele bepaling over een dergelijke overdracht bevat, is het ook voor een rechter bijna onmogelijk om een geschil daarover te beslechten. Het zal voor hem dan bijzonder moeilijk zijn om vast te stellen of in dat geval een bedrag van bijvoorbeeld € 13 miljoen voor de collectieve waarde wel redelijk is en een bedrag van € 12

miljoen niet. Het is dus zaak om bij het aangaan van de verzekeringsovereenkomst op een goede wijze te onderhandelen over de voorwaarden voor collectieve waardeoverdracht.

Naar mijn mening verdient het aanbeveling dat de wetgever een principiële beslissing neemt over collectieve waardeoverdracht. Hij dient te beslissen of er bij het einde van de verzekeringsovereenkomst een recht op collectieve waardeoverdracht bestaat of niet. Als hij van mening is dat dit niet het geval is, hoeft hij hierover niets in de Pensioenwet op te nemen. Maar is dat wel het geval, dan dient hij dat wel, en bovendien in duidelijke bewoordingen te doen. Aan art. 25 PW – waarin staat wat er allemaal in de uitvoeringsovereenkomst moet worden opgenomen – kan onder i bijvoorbeeld het volgende worden toegevoegd: 'Een bepaling op grond waarvan op actuariële en bedrijfseconomisch evenwichtige wijze een collectieve waardeoverdracht kan worden gerealiseerd bij (tussentijdse) beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst.'

Een dergelijke bepaling geeft de nodige duidelijkheid. Verzekeraars en werkgevers moeten er dan namelijk voor zorgen dat die bepaling in de verzekeringsovereenkomst wordt opgenomen. De adviseurs zullen daarbij de handen vol hebben aan de opdracht om te zorgen voor een actuariële en bedrijfseconomisch 'evenwichtige' bepaling. Voor de rechter is vervolgens slechts een zeer beperkte taak weggelegd. Die kan er immers van uitgaan dat er sprake is van een evenwichtige bepaling, omdat het hier onafhankelijke marktpartijen betreft die met elkaar een overeenkomst aangaan. Als een van hen van mening is dat de voorgestelde bepaling niet evenwichtig is, dient hij de overeenkomst niet aan te gaan.

Als de wetgever nu eerst zijn taak afmaakt en in de verzamelwet een adequate bepaling opneemt, kunnen verzekeraars, werkgevers en hun adviseurs vervolgens aan de slag om ervoor te zorgen dat in alle (nieuwe) verzekeringsovereenkomsten zo snel mogelijk evenwichtige bepalingen over collectieve waardeoverdracht worden opgenomen. ●